

одночасного виконання тесту або поділити студентів на групи, достатні для виконання. Респонденти відзначають, що важливим елементом електронного тестування є обмеження в часі, про що є нагадування на сторінці тесту. Проте ставлення до такого елемента неоднозначне. Що стосується тривалості виконання тесту, опитувані студенти та викладачі зазначають, що паперова форма більш часовитратна і час можна продовжити, враховуючи індивідуальні характеристики кожного студента. Недоліком електронної форми тестування студенти визнають і те, що під час написання тесту неможливо робити нотатки, використати чернетку.

Отже, опитування підтвердило припущення про те, що як студенти, так і викладачі мають невеликий досвід виконання та проведення електронних тестувань. Той же досвід, який вони мають, дозволяє стверджувати, що нова форма тестувань має перспективи у перевірці знань з іноземної мови.

УКРАЇНЬСЬКА РИТОРИКА ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

Т. В. Фунікова, канд. філол. наук, доцент

***Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»***

На розвиток української риторики ХІХ – першої половини ХХ ст. досить суттєво вплинули політичні обставини. Саме після відомого Валуєвського циркуляра 1863 р., а також інших подібних документів розвиток українського ораторства дуже уповільнився. Однак суттєве пожвавлення в ХІХ ст. суспільного життя в Росії та Україні після відміни кріпацтва, так само як і в Західній Україні, що перебувала в складі Австро-Угорщини, сприяло деякому піднесенню ролі риторики, зокрема у сфері судового красномовства. Суспільно-політичні процеси в Європі ХІХ ст. спричинили суттєві реформи в усіх сферах життя. Запровадження суду присяжних і розвиток адвокатури зумовили зростання ролі юридичного красномовства. Українське судове красномовство ХІХ–ХХ ст. знає також імена М. Карабчевського та М. Холеви. Академічне красномовство в Україні набирало сили, хоча й не рідною мовою.

Видатними професорами-лекторами були М. Максимович, перший ректор Київського університету, та В. Антонович, професор цього ж університету. Досить відомим ученим-лектором і публіцистом був М. Драгоманов, один із батьків української національної ідеї, громадський діяч. Він був одним із засновників учительських курсів для українських народних шкіл, ініціатором створення україномовних підручників, читав лекції в Київському та Софійському університетах.

У галузі риторики яскравими постатями були К. Зеленецький, який викладав у Рішельєвському ліцеї в Одесі й написав кілька посібників, що пізніше передавалися і в ХХ ст. У період стабілізації суспільного життя (друга половина ХІХ ст.) постає дедалі більша потреба в риториці не

тільки в Україні. Але XIX ст. не було «золотим століттям» риторики. У цей період видавалися лише посібники, написані відповідно до канонів античної риторики.

Однією з непересічних особистостей XIX ст., які продемонстрували зростання української національної самосвідомості і, певною мірою, пробудження українського риторичного слова, був Г. Яхимович, талановитий церковний і політичний оратор, професор богослов'я, львівський митрополит, посол до Віденського парламенту, який був одним із засновників Головної Руської Ради у Львові (1848 р.). Так, у маніфесті цієї організації було змальовано прагнення українства до політичного самовизначення; він закінчувався гаслом «Будьмо тим, чим бути можемо і повинні. Будьмо народом». В історії української риторики він відомий як автор численних проповідей.

На межі XIX–XX ст. в Україні з'являється ціла плеяда яскравих політичних пропагандистів. Одним із відомих представників тогочасного політичного красномовства був М. Міхновський, адвокат і політик, який виступив як один з організаторів Української народної партії. Помітним явищем політичного життя стали його «Програма» для партії і «Десять заповідей». Крім того, він був талановитим судовим оратором на політичних процесах. Дуже відомим на той час був політик, публіцист і літературознавець С. Єфремов, заступник голови Центральної Ради, який обґрунтовував українську національну ідею. Як політичний оратор, особливим авторитетом користувався М. Грушевський, провідний діяч держави та національної освіти, учений і публіцист. Його заслужено вважають одним із батьків української нації. Саме під його впливом було фактично вперше проголошено офіційно новий статус української мови як державної («Закон Центральної Ради про державну мову» 1918 р.).

Ще однією яскравою постаттю зазначеного періоду був А. Шептицький (Маркіян Шашкевич), видатний оратор, політичний та церковний діяч. Уже в юному віці він виявляв великі ораторські здібності. А. Шептицький знав дев'ять мов. Початок XX ст. був періодом інтенсивної душпастирської і проповідницької діяльності галицького митрополита. З цього часу походить багато його пастирських листів, які є свідченням незвичайної його проповідницької діяльності та гомілетичних здібностей. У своїх проповідях та публікаціях пропагував засади суспільної науки церкви. В численних пастирських листах, в часописах та у виступах на конференціях застерігав про небезпеку комунізму й атеїзму. Уже в грудні 1941 р. митрополит А. Шептицький осудив систему влади, що виступала проти християнських засад. Так, у листопаді 1942 р. він видав пастирський лист «Не вбивай», засуджуючи братовбивчі війни і вбивства українців, поляків і євреїв. Винятковою була роль А. Шептицького як проповідника та оратора. Він одним із перших виголосив у церкві проповідь українською мовою, не лише розширивши сферу її застосування у найвпливовішій царині національного буття, але таким чином знайшов шлях до серця

кожної простої людини. Він розумів народ, наче покинуту сироту, до якої треба було обов'язково заговорити, аби повести в освічений світ». Мудрі думки А. Шептицького, його вислови стали крилатими, перетворилися на афоризми: «Жити за совістю – важливіше за будь-які віросповідання»; «Ключ до перетворення України знаходиться в ній самій. Нам важко змінити зовнішні обставини, проте в нашій волі змінити себе»; «Ані багатство, ані влада, ані могутність і сила не окупить глупоти й не заступить мудрости; без мудрости сила чи значення буде в найліпшій разі робити враження якогось фізичного рідкісного явища, а лише мудрість буде імпонуючим духовним людським явищем»; «Найголовніший чинник єдності – українська мова».

Загальний рівень риторики в Україні на межі XIX–XX ст., як і у світі в цілому, помітно знижується. Піднесення спостерігається лише у сфері академічного красномовства. Тоталітарний режим не сприяв пошуку способів втілення думки у вишуканому слові. Риторика припиняють викладати в університетах і школах, у філологічній освіті вона почасти поглинається теорією літератури. Ця криза в риторичі не торкнулася хіба що церковної риторики.

Отже, національний ренесанс першої половини XX ст. був приречений на загибель в умовах тоталітарного режиму. Планова та невблаганна русифікація України цього періоду аж ніяк не сприяла розквіту української риторики.

ЧИТАННЯ ЯК ВИД НАВЧАЛЬНОЇ ІНШОМОВНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Галкін О. В., старший викладач

*Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Метою даної статті є розглянути читання як вид навчальної іншомовної мовленнєвої діяльності в немовних закладах вищої освіти. Читання починається на просунутому етапі навчального процесу, коли досягнуто розуміння того, що читання – це спілкування не безпосереднє, а спілкування через текст, створений автором.

Зазвичай у студентів складається думка, що читання є перекладом тексту й для розуміння тексту необхідно знати кожне слово в ньому. Це не вірно. Слід звернути увагу на два важливих правила:

1. Читати не означає перекладати.
2. Для розуміння тексту необов'язково знати кожне слово.

Читання як вид мовленнєвої діяльності означає «проникнення» в іншомовний текст і дане «проникнення» може виглядати наступним чином. Робота над текстом починається до читання (Передтекстовий етап). Студент ставить питання: «Я знаю про зміст тексту більше, ніж я думаю». Студент звертає увагу на заголовок тексту, який називає тему, а більшість